

Sola-hanke saa rahoitusta Terveiden edistämisen määrärahasta (STM)

Sola-hankkeen Uutiskirje

Sola-hankkeen lyhyt kuvaus

Sola 2.0 laskentatyökalua kehitetään yhteistyössä hyvinvointiasiantuntijoiden kanssa palvelemaan kuntien, hyvinvointialueiden ja projektien hyvinvoinnin kustannusarviointitarpeita, hyödyntämällä ilmiön tai toimenpiteiden arviointia.

Kuopiossa Sola -työkalua on käytetty hyvinvointikertomuksen yhteydessä osoittamaan sekä merkittävän psyykkisen kuormittuneisuuden kustannuksia että lasten ja nuorten liikkumisen tuomia säästöjä. Kahden ilmiön ja pääindikaattoreiden kustannuksia on arvioitu osavaikutusten vaikutusketjujen avulla.

Työkalussa on 23 sosiaalista laatua kuvaavaa indikaattoria jaettu neljä ulottuvuuteen: sosiaaliseen osallisuuteen, sosioekonomiseen turvallisuuteen, sosiaaliseen valtaistumiseen ja yhteiskunnan eheyteen; jokaisella pääindikaattorilla on 20–50 osavaikutusta, joiden avulla on arvottu kustannusta ja indikaattorin säästöpotentiaalia. Osavaikutusten taustalla on tutkimuksia ja selvityksiä, jotka tuovat tietoa pääindikaattoreiden vaikutuksista ja kustannuksista yksilön, läheisten ja yhteisön tasolla. Myös eri toimialojen ja sektorien yhtymäpinnat on hahmoteltu osavaikutusten laskennassa.

Hankkeessa tehdään yhteistyötä soveltamalla laskentatyökalua eri tarpeisiin ja kouluttamalla asiantuntijoita. Lisää hankkeesta voit tiedustella **projektipäällikkö Andra Aldea-Löppöselä** (andra.aldea-lopponen@hyvaks.fi).

Sola-hankkeen esite

[Pdf esite](#)

Yhteiskunnan vaikuttavuuden arviointi (Measuring and evaluating social impact) - verkkokurssin kuvaus

Sosiaalisen laadun viitekehyksen perusajatuksena on se, että mitä parempi yhteiskunnan sosiaalinen laatu sitä parempi on siellä asuvien ihmisten hyvinvointi. Taustalla on vahva oletus hyvän yhteiskunnan arvoista: tasa-arvo, vapaus, oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus. Sosiaalinen laatu kuvaa yksinkertaisesti niitä hyvinvoinnin kannalta keskeisiä prosesseja, jotka tuottavat ihmisille hyvinvointia yhdenvertaisesti ja kestävästi. Verkkokurssilla:

1. Esittelemme sosiaalisen laadun viitekehykseen ja keskeiset prosessit, joilla voidaan edistää kestävää hyvinvointia.
 2. Kuvaamme sosiaalisen laadun viitekehykseen ja tutkimustietoon perustuva laskentatyökalun
 3. Ohjaamme laskentatyökalun soveltamista erilaisten hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävien toimenpiteiden ja politiikkojen säästöpotentiaalin arvioimisessa sekä
 4. Ohjeistamme kuinka työkalua voi käyttää näyttöön perustuvan päätöksenteon tukena.
- Kurssi aukeaa syksyllä 2023 kaikille avoimena ja ilmaisena MOOC verkkokurssina Itä-Suomen yliopiston Vaikuttavuuden talon sivuilla.

Lisä tietoa kurssista Tomi Mäki-Opas, UEF, Vaikuttavuuden talon tutkimusjohtaja tomi.maki-opas@uef.fi

Huhtikuun tapahtumasarjan materiaalit Sola-hankkeen sivulla (ks. alas, kuvan alla)

[Linkki](#)

Sola-toimintamallin hyödyntäminen Keski-Suomessa

**Keski-Suomen hyvinvointialueen
Ehkäisevän työn toimintasuunnitelma** kokoaa väkivallan ehkäisytyn sekä ehkäisevä päihdetyön tavoitteet, toimenpiteet ja seurannan sekä arvioinnin. Molempien teemojen edistäminen, sekä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen osalta, että ehkäisevän työn osalta,

pohjautuu laki- ja asetusvelvoitteisiin. Hyvinvointialueella ehkäisevän työn toimintasuunnitelma perustuu alueen strategiaan, joka on hyväksytty 6/2023. Kunnat edistävät väkivallan ehkäisyttyötä ja ehkäisevää päihdetyötä omien tarpeiden pohjalta, joko omiksi suunnitelmiksi tai yhdistettynä muihin suunnitelmiin, esimerkiksi indikaattoritietoa kunnan hyvinvointisuunnitelmaan.

Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen sekä muiden toimijoiden kuten poliisin, järjestöjen & seurakunnan ja yksityisten palveluntuottajien yhteistyön lähtökohtana on monilainen yhteistyö sekä moninäkökulmainen keskustelu. Tämän pohjalta tuotetaan yhteistä tietopohjaa, joka mahdollistaa kokonaisvaltaisen ymmärryksen rakentumista nykytilasta, tavoitetilasta ja keinoista tavoittaa tuo tavoitetila.

Taustatekijät väkivallan ehkäisyttyölle ja ehkäisevälle päihdetyölle. Kuntien erityisyys

Tietoon perustuvaan päätöksentekoon vaikuttaa oleellisesti väkivallan ehkäisytyn sekä ehkäisevään päihdetyöhön liittyvän tiedon vertailukelpoisuus ja ajantasaisuus. Tällä tulisi olla yhteys toiminnan ja talouden suunnitteluun ja sitä kautta hyvinvoinnin ja talouskasvun lisääntymiseen. Yhteisestä tilannekuva on rakennettu kuntien ehkäisevän työn verkoston kanssa hyödyntäen maakunnallista kyselyä (2/2023) sekä etätapaamisia kevään 2023 aikana.

Seurannan ja arvioinnin suunnittelussa tarvitaan ajantasaista ja sujuvasti käytettävää sekä päivittyvää mittaristoa. Vaikutusten toteutumisen seuranta, eli tavoitteiden mukainen muutos rakenteissa, palvelujärjestelmässä ja ammattilaisten toiminnassa, vaatii tukea. Tukea tarvitsee myös arviointi sekä näiden tavoiteltavien muutosten tuottamana vaikuttavuuden todentaminen, kuten muun muassa asukkaiden hyvinvoinnissa, organisaation toiminnassa tai jopa yhteiskunnassa tapahtuva muutos.

Kuntien erityisyys on olennaista huomioida yhdyspintoja rakennettaessa. Keski-Suomessa kuntien asukasmäärät vaihtelevat laajasti ollen 900-145 000 asukasta/kunta. Sosiodemografisten ja sosioekonomisten väestöryhmien ja kuntien välillä on melko suuriakin eroja hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kokemuksen osa-alueilla.

Mahdollisuuksia ja tarkasteltavia asioita esillä keväällä 2023

Tarkasteltavat

- riskinä on se, että organisaatiot muuttuvat vain nimenä
- hyvinvointitalous; käsitteenä ja sisällöltään vielä melko hahmottomaton
- indikaattoritietoa on saatavilla niukasti pienistä kunnista
- osa väestötöksistä on maksullisia
- tarve laajemmalle keskustelulle siitä, mitä tietoja tavoite/tavoitteen asettaminen edellyttää, myös siitä minkä tiedon varassa päätöksiä tehdään
- toiminnan ja keinojen vaikutuksia ja vaikuttavuutta arvioidaan vähän tai sitten keskustelu käydään pöydissä, jotka tavoittavat heikosti, jos lainkaan, perustyötä tekevän ammattilaisen. Näissä keskusteluista ei välttämättä tule tietoa eri substanssien koordinaattoreillekaan, tai kutsua keskusteluun.
- työntekijöiden kokemus osallisuudesta ja tiedon tuottamisesta on kovin vaihteleva, muun muassa kokemustiedon hyödyntämisestä, hiljaisten signaalien kuulemisesta tai näkemystä kehityskulkujen ennakointiin liittyen ei kerätä tai kysytä
- vaikka Solan vaatii perehtymistä ja opettelua tarjoten samalla hyvän kokonaisvaltaisen ymmärryksen, mutta samalla se haastaa perustyön sekä johtamisen
 - osaamista
 - pitkäjänteisyyttä ja mielenkiittoa sekä motivaatio paneutua sen käyttöön
 - myös toimintakulttuuria, jonka muuttaminen vaatii aikaa, osaamista sekä paneutumista

Mahdollisuudet

- Solan vaatii perehtymistä ja opettelua, mutta tarjoaa hyvän kokonaisvaltaisen ymmärryksen hyvinvointitalousajatteluun
 - Organisaatiomuutos mahdollistaa ajattelun ja toiminnan tarkastelun sekä uudistumisen
 - Mahdollisuus vahvistaa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden eri ulottuvuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä
 - Mahdollisuus yhteiseen monialaiseen keskusteluun hyvinvointitalousajattelun pohjalta myös siellä, jossa kuntalaisiin kohdistuva työ on vaikuttavinta eli perustyön ammattilaisten keskuudessa
 - Henkilöresurssit ovat rajalliset, mutta niitä voidaan hyödyntää vaikuttavammin
- [Perustyön, johtamisen ja kehittämisen sekä tutkimuksen](#) vuoropuhelusta on keskusteltu vuosia. Painotus on ollut kuitenkin vahvasti kuntien johto- ja luottamustason keskusteluissa, joissa perustyön ammattilaiset sekä kuntalaiset ovat ohuesti mukana, jos lainkaan. Solan mahdollisuuksien ymmärtäminen, sen todellinen käyttöönotto ja hyödyntäminen vaatii mahdollisuuksien sekä haasteiden tarkastelun ohella myös kansallista keskustelua, ohjausta sekä tukea. Huomion tulee olla myös siinä minkä tason ja keiden toimijoiden toimilla Solan käyttöönottoa edistetään, jotta edistäisimme sekä vahvistaisimme samalla perustyön, johtamisen ja kehittämisen sekä tutkimuksen yhteistyötä. Tähän keskusteluun tarvitaan myös kansalaisia. Vaikka askeleet olisivat pieniä, niin niillä lyhyilläkin pääsemme eteenpäin.

Merja Pihlajasaari, Keski-Suomen hyvinvointialue, Hyvinvointi ja kumppanuudet, Hyvinvoinnin edistäminen, väkivallan ehkäisytyön koordinaattori, merja.pihlajasaari@hyvaks.fi

Vaikuttavuutta ja näkökulmien laajentamista Sola-työkalun avulla

"Jos et osaa selittää asiaasi yksinkertaisesti, et ymmärrä sitä tarpeeksi hyvin"

- Albert Einstein

Pirkanmaan hyvinvointialueella ja Sola-hankeen on sama tavoite: asukkaiden hyvinvoinnin parantaminen ja yhteiskunnan sosiaalista laadun vahvistaminen. Sola:n sosiaalisen laadun elementit - *sosioekonomisen turvallisuus, sosiaalisen valtaistuminen, osallisuus ja yhteiskunnan eheys* - tarjoavat kattavan näkökulman ihmisen elämään ja hyvinvointiin. Kattavuuden vastinparina on viitekehysten kompleksisuus, johon Sola-matriisin tiedolla johtamisen työkalun avulla pyritään saamaan selkeyttä ja ymmärrystä.

Hyvinvointialueelle Sola-työkalu ja sen sosiaalisen laadun viitekehys tarjoavat näkökulman tarkastella sote-palveluja laaja-alaisesti, ottaen huomioon yksilön ja yhteisön näkökulmat sekä fyysisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin. Ne ohjaavat kehittämään toimintatapoja, jotka tukevat hyvinvointia, osallisuutta, turvallisuutta ja yhteiskunnan eheyttä. Sote-kielillä kohti kevyempiä ja oletettavasti vaikuttavampia palveluja.

Sote-palveluissa sosioekonominen turvallisuus voi tarkoittaa esimerkiksi sen varmistamista, että palvelut ovat taloudellisesti saavutettavissa kaikille, riippumatta henkilön taloudellisesta tilanteesta. Sosiaalisen valtaistumisen osalta sote-palveluissa voidaan tukea yksilöitä ja yhteisöjä ottamaan aktiivisen roolin omassa hoidossaan ja hyvinvoinnissaan. Osallisuuden osalta pyritään takaamaan, että jokaisella yksilöllä on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palveluiden suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Yhteiskunnan eheys voi tarkoittaa panostamista esimerkiksi matalan kynnyksen palveluihin, jotka ovat helposti saavutettavissa ja tasa-arvoisia kaikille.

Sola-työkalun pilotointin Pirkanmaan hyvinvointialueella

Olemme pilotoimassa Sola-laskentatyökalua lakisääteisten alueellisten hyte-suunnitelmien - alueellinen hyvinvointikertomus ja suunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, neuvolasuunnitelma, opiskeluhoito-suunnitelma, ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma ja ehkäisevän päihdetyön - työstämisessä. Niissä merkittävin hyöty on toistaiseksi nähty niiden toimintasuunnitelmien tekemisessä ja niiden perusteluissa. Lisäksi työkalua on tarkoitus hyödyntää hyvinvointialueen tekemässä yhdyspintatyössä kuntien kanssa. Tämän osalta olemme käynnistäneet Tampereen kaupungin kanssa Kiusaamisen ehkäisy -projektin. Siinä Sola-työkalun avulla on arvioitu, että Tampereen perusopetuksessa kiusaamisen aiheuttamat kustannukset ovat arviolta yli 200 000 € vuodessa ja pitkäkestoiset kustannusvaikutukset kaksinkertaistuvat kymmenen vuoden aikajänteellä. Pirhassa tutkitaan myös Sola-laskentatyökalun soveltuvuutta vaikuttavuustyön ja monipalveluasiakkaiden hoidon tiedolla johtamiseen.

Kun Sola-työkaluun saadaan hankkeen edistyessä lisää indikaattoreita, erityisesti yhteistoimen tulosindikaattoreita, niin sitä kyetään hyödyntämään entistä paremmin työssämme. Työkalun digitoiminen tulee olemaan myös merkittävä edistysaskel työkalun käytettävyydessä. Uskon, että hankkeen aikana työkalu kehittyy tavoitteiden mukaan ja ensi vuoden syksyllä meillä on valmiina työkalu, joka tarjoaa mahdollisuuden ymmärtää yhteiskunnan monimutkaisia asioita yksinkertaisesti ja selkeästi, aivan kuten Einstein sanoi.

Kiitos Andralle ja Miikalle hyvästä, sujuvasta ja joustavasta yhteistyöstä!

Marco Roth
Kehityspäällikkö
Pirkanmaan hyvinvointialue
Integraation vastuualue/Jatkuvan kehittämisen vastuuyksikkö

Sola-työkalun kuvaus

Sola-laskentatyökalun laskentalogiikka perustuu ajatukseen siitä, että yksittäinen, tiettyä ikäryhmää koskevan ilmiön (esim. 20-64 v. riittämättömän palvelujen saaminen) vaikutukset voidaan mallintaa alueellisesti.

Tiettyä ikäryhmää koskevan ilmiön yleisyyden hakeminen avoimista rekistereistä ja kyseisen ikäryhmän suuruuden hakeminen Tutkihallintoa -sivustolta luovat tämän ns. "alueellisen vaikuttavuuden" perustan. Kun ilmiön taloudelliset vaikutukset on tarkastettu ja tunnistettu, niiden pohjalta on myös mahdollista arvioida eri toimenpiteiden vertailukelpoisia ja taloudellisia vaikutuksia tiettyyn kohderyhmään.

Taloudelliset vaikutukset ja indikaattorien taloudellinen arvo

Taloudellisten vaikutusten laskennan selkärangan luovat niiden prosentuaalisten todennäköisyyksien osoittaminen tutkimusperusteisesti, että ilmiöstä aiheutuu eri ryhmille rahan arvoisia seurauksia. Seuraukset on arvoitettu Sola:ssa esimerkiksi palveluhinnastojen avulla. Tietolähteinä toimivat THL:n avoimet tilastot yhdessä tutkimuskirjallisuuden ja selvitysten, kuten Sisäministeriön hallinnoiman Sentimentti-hankkeen kanssa.

Yksittäisen indikaattorin taloudellinen arvo perustuu kymmeneen vaikutusketjuihin, joissa tarkastellaan ilmiön seurauksia kohderyhmään, läheisiin ja yhteisöön/ yhteiskuntaan vuositasolla. Ilmiön vuosittainen taloudellinen arvo muodostuu siis kymmenistä puroista. Viiden ja kymmenen vuoden vaikutuslaskelmissa on huomioitu sosiaalisten ilmiöiden taipumus kasautua.

Laskentakaavojen taso

Laskentakaavat on tehty kansallisella tasolla, ja niitä on tarkastamisen lisäksi suositeltavaa tarkentaa oman alueen tiedoilla. Näin esimerkiksi palveluiden kustannukset ovat linjassa oman alueen hintojen kanssa ja todennäköisyydet perustuvat oman alueen tietoihin. Käyttäjän on

hyvä pitää mielessä työkalua käyttäessä kaksi asiaa. Se muistuttaa meitä siitä, että yhteiskunnallisia ilmiöitä on mahdollista arvottaa ja toisaalta siitä, että raporttien tuottamisen sijaan eri toimijoiden on itse mahdollista tuottaa luotettavaa arviointitietoa

Miikka Vuorinen, arviointipäällikkö, Sosped keskus, miikka.vuorinen@sosped.fi

[Linkki Sola-testijaksolle](#)

Sola-laskentatyökalun hyödyntäminen IPS-työhönvalmennuksen seurannassa

IPS- Sijoita ja valmenna! -toimintamallin mukainen työhönvalmennus on mielenterveyskuntoutujille (ensisijainen kohderyhmä psykoosisairaat) suunnattu työhönvalmennuksen toimintamalli, jossa edistetään palvelun asiakkaiden työllistymistä palkkatyöhön avoimille työmarkkinoille. Työhönvalmennus on integroitu psykiatriseen hoitoon ja kuntoutukseen, josta asiakkaat ohjautuvat palveluun.

Toimintamallia pilotoidaan Keski-Suomen hyvinvointialueelle 1.1.2023-31.12.2024 välisenä aikana, minkä lisäksi pilotit käynnissä Kainuun, Pohjois-Savon, Keski-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueilla. Toimintaa pilotoitu viimeisen kahden ja puolen vuoden aikana Lapissa, Etelä-Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa, Uudellamaalla sekä Helsingissä. 30.5.2023 mennessä toimintaan on ohjautunut 763 asiakasta, joista 46 % työllistynyt. Tämän lisäksi osa palveluun ohjautuneista asiakkaista on aloittanut opiskelut

Sola-työkalua pyritään hyödyntämään IPS-työhönvalmennuksen kustannusvaikutuksien arviointiin psykoosisairaiden kohderyhmässä, jonka koko saadaan alueellisesti psykoosien hoidon rekisteristä (<https://repo.thl.fi/sites/laaturekisterit/psykoosienhoidonrekisteri.html#kuvaus-ind2>).

Sola-laskentatyökalusta löytyvää ”Merkittävästi psyykkisesti kuormittuneet” -indikaattoria on lähdetty tarkentamaan IPS-työhönvalmennuksen kohderyhmälle paremmin sopivaksi. Parasta aikaa tarkastelussa ovat osavaikuttajat ja tavoitteena on tarkentaa ne kohderyhmän mukaisesti ja näin saamaan tarkemmat arvioit ilmiön kustannusvaikutuksista.

Toimenpiteenä arvioidaan IPS-työhönvalmennuksen kustannusvaikutuksia psykoosisairaiden kohderyhmään. Sola-työkalun löytyvälle Toimenpide -välilehdelle asetetaan toiminnasta aiheutuvat kustannukset ja tavoitetaso toiminnalla tavoitettavista henkilöistä. Tämän lisäksi Toimenpide -välilehdelle kirjataan tavoitetaso henkilöistä, joissa tapahtuu muutos eli työllistyvät palvelussa olon aikana. Sola-työkalun Arviointi ja seuranta -välilehdellä mahdollisuus seurata toimintaa toteuman mukaisesti.

Sola-työkalu mahdollistaa luoda arviot IPS-työhönvalmennuksen kustannusvaikutuksista, minkä lisäksi toiminnan vaikutuksia seurataan työllistymisen ja opintoihin ohjautumisen osalta sekä

asiakaskyselyillä, joilla mitataan asiakkaan kokemusta omasta hyvinvoinnista ja palvelun vaikutuksista. Sola-työkalu tuo toiminnanarviointiin ja mittaamiseen erityisesti lisäarvoa kustannusvaikutusten arvioinnin osalta.

Sampsa Nyysönen, Keski-Suomen hyvinvointialue, IPS-hankkeen projektipäällikkö,
sampsa.nyysonen@hyvaks.fi

Sola-hankkeen toteuttajat ja yhteistyökumppanit

Sola-hanke jatkaa yhteistyötä Itä-Suomen yliopiston Vaikuttavuuden talon ja Sosped Keskukseen kanssa (hankkeen toteuttajat; asiantuntijoiden yhteistyö–Keski-Suomen hyvinvointialue, matriisin kehittäminen–Sosped keskus, koulutus ja prosessiarviointi–UEF, Vaikuttavuuden talo). Yhteistyössä projektissa ovat Jyväskylä, Tampere, Kuopio, Petäjävesi, Keski-Suomen, Pirkanmaan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueet sekä Keski-Suomen Sosiaalialan Osaamiskeskus KOSKE (yhteistyökumppanit).

Sola-utiskirjeen toimittajat

Andra Aldea-Löppönen andra.aldea-lopponen@hyvaks.fi

Susanna Mutanen susanna.mutanen@hyvaks.fi

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

Vaikuttavuuden talo

SOSPED
KESKUS

Seuraa somessa!

Keski-Suomen hyvinvointialueen löydät somesta.
Seuraa tilejämme ja osallistu keskusteluun!

Osoitelähde: Utiskirjeen tilaajat